

Fylkesmannen
i Nord-Trøndelag

Saksbehandler: Torgeir Skevik
Tlf. direkte: 74 16 81 60
E-post: tsk@fmnt.no

HELSETILSYNET
I NORD-TRØNDELAG

Deres ref.:
Vår ref.: 2010/6397

Vår dato: 08.11.2010
Arkivnr: 720

Statens helsetilsyn
Postboks 8128 Dep
0032 Oslo

Tilbakemelding på situasjonen med sykehjem og ventelister i Nord-Trøndelag

Vi viser til deres henvendelse hit av 27. oktober. På bakgrunn av forrige ukes mediaoppslag i TV 2 om ventelister til sykehjem ga dere oss i oppdrag å gå inn og sjekke om det forelå opplysninger i tallene for vårt fylke som kunne være av tilsynsmessig betydning med tanke på videre oppfølging. Dere ønsket også vår vurdering av om det er pasienter med krav på nødvendig helsehjelp etter kommunehelsetjenesteloven § 2-1, som ikke får det og som ikke har annet tilfredsstillende tilbud nå.

TV 2 opererte med en liste på 8 kommuner i vårt fylke som hadde venteliste, og at dette i sum utgjorde 103 innbyggere som ventet på plass.

Vi sendte på bakgrunn av opplysningene fra TV 2 samt oppdraget fra dere ut en e-post til alle kommuner 28. oktober. 22 av 24 kommuner svarte på vår første henvendelse.

Vi stilte følgende spørsmål (oppsummering av svar kommer etter hvert spørsmål):

1. Opererer dere med begrepet venteliste til brukere som søker sykehjemsplass?

Av svarene går det frem at det er 8 kommuner som opererer med begrepet venteliste. Av disse 8 er det bare fire som går igjen av tallene fra TV 2. Av de 8 i vår undersøkelse er det to storkommuner som har litt lengre ventelister, nærmere bestemt Steinkjer med 50 (til alle heldøgns botilbud) og Stjørdal med 9 (oppgitt kun til langtidsplass).

Namsos, Verdal og Levanger opererer ikke med ventelister, men vurderer søknadene enten ukentlig via en inntaksnemnd (Namsos og Verdal) eller kontinuerlig etter hvert som søknader kommer inn (Levanger).

2. Hvis ja, hva legger dere i begrepet venteliste?

- Betyr det at personen har søkt om sykehjemsplass?
- Hvis ja, hvor mange har søkt i år?
- Betyr det at personen har fått sykehjemsplass og venter på å få plassen?
- Hvis ja, hvor lenge tar det i snitt før de får plass?
- Betyr det at personen har fått avslag på sin søknad, men at vedkommende settes opp på en liste?
- Hvis ja, hvor mange gjelder dette?
- Hvor mange er et som har søkt i år og som er i en situasjon at de får alternative hjelpetiltak fordi kommunen ikke har nok sykehjemsplasser?

Vi kan konkludere med at kommunene har oppfattet spørsmålene litt forskjellig i forhold til å vurdere om vi spør etter bare langtidsplass eller om vi spør etter ulike typer heldøgns botilbud. Her samler vi svarene, og oppsummerer med at de to storkommunene svarer at venteliste betyr at vedkommende har søkt på plass i sykehjem og er vurdert til å ha behov.

Steinkjer har mottatt 356 søknader på sykehjemsplass i år (korttids, bofelleskap, langtids og avlastning) og har innvilget 306, fordelt med 258 til ulike typer korttidsplasser og 48 til langtidsplass. Den totale "ventesituasjonen" for Steinkjer er 17 til langtidsplass og 33 til ulike typer korttids botilbud. Stjørdal har mottatt 39 søknader til langtidsplass i år, og av disse har 30 fått innvilget søknaden. Den totale "ventesituasjonen" i Stjørdal kommune pr dato på ulike boformer er slik at 3 venter på langtidsplass, 23 venter på korttidsplass eller avlastning, 6 venter på heldøgns botilbud på bosenter for demente, 11 venter på plass i bokollektiv og 20 venter på plass i omsorgsbolig.

De 6 mindre kommunene som opererer med venteliste, henholdsvis Meråker, Namdalseid, Lierne, Røyrvik, Grong og Vikna har ingen på venteliste pr dato når de rapporterte til oss.

Stjørdal opererer med en gjennomsnittlig ventetid på 1,5 måneder for å få plass, Lierne maks to uker, Grong to til tre uker og Vikna med ca en uke.

På spørsmål 2 g om hvor mange om hvor mange som blir fulgt opp med alternative hjelpetiltak så dreier det seg om de samme henholdsvis 50 fra Steinkjer og 9 fra Stjørdal.

3. Hvis nei, hvordan registrerer dere behov for sykehjemsplass?

Her oppgir de fleste kommunene som svarer at behov for sykehjemsplass registreres gjennom at de vurderes og behandles i en felles inntaksnemnd/ inntaksutvalg som har ukentlige møter.

4. Hvor mange såkalt utskrivingsklare pasienter har kommunen på sykehus fordi kommunen ikke greier å etablere et tilfredsstillende omsorgstilbud?

I vårt fylke er det bare en av de 22 kommunene som har svart som oppgir at de har ferdigbehandlede pasienter i sykehus som venter på plass. Verdal oppgir at de har i snitt to innbyggere i sykehus som venter på plass i sykehjem. De andre kommunene har ingen som venter pr den dato de svarte på undersøkelsen.

De to siste spørsmålene blir besvart til helse- og omsorgsdepartementet. Svarfrist dit er 10. november.

5. Hvilke politiske vedtak er gjort i forhold til planlagte utbygginger og hvordan fordeler dette tallet seg på sykehjemsplasser og omsorgsboliger?

6. Har kommunen planer fremover om å fatte politiske vedtak om utbygging av plasser, i tilfelle når, i hvilket omfang og hvilke typer botilbud?

Vi valgte så å stille noen oppfølgingsspørsmål til de 5 større kommunene.

Til Steinkjer og Stjørdal som benytter ventelister på sykehjemsplasser, og der de pasientene som er på disse listene får et alternativt hjelpetiltak, stilte vi følgende spørsmål:

1. Hvordan har pasientene fått opplyst hvilke klagemuligheter de har?
2. Hvor mange av pasientene har klaget på vedtaket?
3. Hvordan har disse klagen blitt behandlet?
4. Hvordan sikrer kommunen at pasientene som søker om sykehjemsplass får den nødvendige helsehjelpen de har rett på jfr. kommunehelsetjenesteloven § 2-1 og pasientrettighetsloven § 2-1?
5. Informeres det om klageadgangen til Helsetilsynet i Nord-Trøndelag?

Steinkjer opplyser at de sender med et klageskriv med alle vedtak, med opplysninger om klageadgang samt at saksbehandler kan være behjelpelig med å fremsette klage. De oppgir videre at ingen har klaget på vedtak, og hvis noen hadde klaget hadde de behandlet saken som en klagesak, med ny gjennomgang av saken og et nytt vedtak. Hvis vedkommende ønsker å opprettholde klagen, hadde saken blitt videresendt til helsetilsynet for endelig avgjørelse. Dette informeres det om i klageskrivet. Stjørdal opplyser ikke om klagemulighet til de som ikke får sykehjemsplass, men beskriver at de er i tett dialog med brukerne om behov og tilbud om alternative hjelpetiltak i ventetiden til de får sykehjemsplass.

Til Verdal, Namsos og Levanger som ikke opererer med ventelister stilte vi følgende spørsmål:

1. Får pasientene den nødvendige helsehjelpen de har rett på jfr. kommunehelsetjenesteloven § 2-1 og pasientrettighetsloven § 2-1?
2. Etter hvilket lovverk hjemles hjelpetiltaket til de som ikke får plass på sykehjemmet?
3. Hvor mange av pasientene har klaget på vedtaket?
4. Hvordan har pasientene fått opplyst hvilke klagemuligheter de har?
5. Hvordan har disse klagen blitt behandlet?
6. Informeres det om klageadgangen til Helsetilsynet i Nord-Trøndelag?

Svar på spørsmål 1:

Verdal svarer at alle får nødvendig helsehjelp etter en individuell behandling. Informasjon om de ulike tilbudene gis ved hjemmebesøk når det foreligger søknad om ulike tjenester (hjemmesykepleie, hjemmehjelp, dagtilbud, trygghetsalarm, avlastningsplass, korttidsopphold, omsorgslønn, brukerstyrt personlig assistent mm). Det gjøres en individuell vurdering av hva som er faglig forsvarlig i det enkelte tilfelle.

Namsos svarer at kommunen er av den oppfatning at alle får nødvendig helsehjelp.

Levanger svarer at dette er et av de viktigste hensynene som ligger inne i inntaksnemnda sitt mandat. Denne vurderingen brukes det mye tid på og forsvarlighetskravet legges alltid til grunn.

Svar på spørsmål 2:

Verdal svarer at dette avhenger av hvilke tjenester som er igangsatt/blir tilbudt. Det kan være vedtak ut fra kommunehelsetjenesteloven, men også vedtak ut fra sosialtjenesteloven eller begge deler. I de fleste tilfelle er det kommunehelsetjenesteloven.

Namsos svarer at det fattes enkeltvedtak med tildeling av helsehjelp, sosiale tjenester eller andre tilbud, og hvor dette hjemles i kommunehelsetjenesteloven, lov om sosiale tjenester eller forvaltningsloven

Levanger svarer at stort sett alltid vil dette gi tjenester etter kommunehelsetjenesteloven, med en utvidelse av omfanget eller nye tjenester fra hjemmetjenesten.

Svar på spørsmål 3:

Verdal oppgir 1 som har klaget på at det ikke er tildelt sykehjemsplass. Namsos oppgir at ingen pasienter har klaget. Levanger oppgir at de har fått 1 klage i 2010.

Svar på spørsmål 4:

Verdal svarer at dette blir opplyst i svaret/vedtaket som søker får. I tillegg blir det gitt muntlig informasjon under samtale med søker/pårørende.

Namsos svarer at alle får opplyst om klageadgang gjennom tekst i enkeltvedtaket.

Levanger svarer at dette er med i alle vedtak som fattes uansett om innstillingen er avslag eller tildeling.

Svar på spørsmål 5:

Verdal svarer at klagen tas opp i inntaksnemnda. Saksbehandler, som vanligvis er avdelingsleder i det distriktet/avdelingen klager tilhører, vurderer og igangsetter tiltak i eget hjem ut fra det som vurderes som faglig forsvarlig. Når det vurderes at klager kan få et faglig forsvarlig tilbud i eget hjem evt. i kombinasjon med dagtilbud gjøres relevante vedtak på bistand i eget hjem ut fra kommunehelsetjenesteloven og evt sosialtjenesteloven. Saksbehandler bringer inn klagen til inntaksnemnda igjen for drøfting. Hvis inntaksnemnda vurderer det slik at klager får et forsvarlig tilbud i eget hjem, sendes klagen til det kommunale klageorganet i kommunen (det er i kommunen formannskapetets medlemmer som fungerer som klageorgan etter kommunehelsetjenesteloven). Det kommunale klageorganet skal så fatte vedtak om at avslaget opprettholdes alternativt oppheve avslaget. Hvis avslaget opprettholdes i det kommunale klageorganet skal det fattes vedtak på dette. Klager må så klage på dette vedtaket. Hvis dette skjer, skal klagen videresendes til Helsetilsynet

Namsos har ikke klager og svarer derfor ikke på dette.

Levanger svarer at klagen blir behandlet i inntaksnemnda som tildeler klagebehandlingen til et annet distrikt enn de som har fattet vedtak i første innstans. Dersom vedtaket opprettholdes så kan klagen rettes til kommunal klagenemd (politisk oppnevnt).

Spørsmål 6:

Verdal og Steinkjer oppgir at det informeres det om klageadgangen til Helsetilsynet i Nord-Trøndelag.

Vår vurdering av innkomne svar:

Fylkesmannen og Helsetilsynet i Nord-Trøndelag konkluderer etter de opplysningene som vi har samlet inn at det er ulik praksis i kommunene knyttet til hvordan de holder oversikt over hvor mange som til enhver tid trenger sykehjemsplass. Kommunene har svart litt ulikt på våre spørsmål, noe som gjør at svarene til en viss grad må tolkes og bearbeides. De som ikke får sykehjemsplass får i stor grad alternative hjelpetiltak knyttet til at de bor hjemme eller i andre boformer. Slike alternative hjelpetiltak inneholder resten av tiltakskjeden fra praktisk hjelp i kombinasjon med helsehjelp, avlastningsopphold, korttidsopphold, dagopphold osv.

Vi har et hovedinntrykk av at rettssikkerheten i forhold til informasjon om klageretten i hovedsak blir ivaretatt ved at de fleste kommunene oppgir at vedtakene inneholder opplysninger om retten til å klage. I de storkommuner vi har spurt ser det også ut til at behandling av klagen blir håndtert på en forsvarlig måte rent saksbehandlingsmessig ved at den går via kommunalt klageorgan før den kommer til oss for vurdering.

Vi kjenner imidlertid til fra vår saksbehandling at mange kommuner har lagt ned kommunalt klageorgan etter at kravet til å ha klientutvalg ble fjernet fra lovverket, og det er flere kommuner vi har vært nødt til å tilskrive fordi klagen ikke formelt riktig håndtert før de kommer til oss. Det å ha kommunalt klageorgan (politisk sammensatt) for helsesaker er en skal-oppgave for kommunene (jfr. kommunehelsetjenesteloven bestemmelser). Vi mener også at det er viktig å benytte klageorganet slik at politisk nivå også blir klar over hvilke utfordringer som finnes. Dette for å kunne etablere en ressursituasjon som samsvarer med befolkningens behov for ulike tjenester, herunder også tilbud om sykehjem.

Vi ser også i de klagesaker vi får til behandling at det i flere av disse mangler medisinskfaglig vurdering av behov for sykehjemsplass ved at det ikke foreligger uttalelse fra fastlege eller annen medisinskfaglig ekspertise når søknader blir vurdert i inntaksteam. Vi mener at det er en forutsetning for å vurdere rett til nødvendig helsehjelp at slike medisinskfaglige opplysninger og vurderinger foreligger. Hva som er kommunenes praksis på dette i alminnelighet har vi imidlertid ikke etterspurt denne gang.

Vi ser at det fremdeles er kommuner som ikke opplyser om klagerett ved avslag på sykehjemsplass, og disse kommunene vil få beskjed fra oss om å endre sin praksis. Vi vil i etterkant av denne kartleggingen presisere i et eget skriv til alle kommuner hvilke lovkrav som gjelder for at rettssikkerheten til befolkningen skal bli ivaretatt ved bruk av klageretten.

Det kan for oss se ut som at innbyggere som ikke får sykehjemsplass i liten grad klager. Helsetilsynet har i 2010 registrert bare en klage på avslag på langtidsopphold.

Med hilsen

Marit Dypdal Kverkild (e.f.)
Fylkeslege
Sosial-, helse- og barnevernavdelingen

Torgeir Skevik
Seksjonsleder
Sosial-, helse- og barnevernavdelingen